

Cédulák XVIII.

– Isten mindent a helyére rakott a világban. Tárgyak és lények, anyagok és alakzatok, mennyi kis és nagy rendszer a helyén volt – de eldőrdült a startpisztoly: az első ember fellázadt alkotója parancsa ellen, és önálló útra tért, s ezzel máig bizonytalan útra indult. Isten tudomásul vette döntését. A fellázadt ember összezavarta az isteni rendet. A Föld állapota leromlott, az egykor érintetlen anyatermészetnek csak kicsiny szegletei maradtak, lakóinak jó részét kiirtottuk, megettük, elüldöztük, alkotómunkaként áthelyeztük. Ma már aligha lehetne visszaállítani az eredeti rendet, erre egyedül Isten lenne képes, végtelen teremtőerejével. Számított erre az Úr, netán Őt is meglepte a Föld és környezete új rendjének létrejötte? Meddig maradhat így, és visszarendezi-e valaha is? Nincs válasz, de annyi tudható: az embernek nincs annyi ereje, amennyit mindennek a helyrerakása kívánna. Magunk erejéből nem leszünk képesek előlről kezdeni, visszaút lezárva. Vezetnek még új utak a messzeségbe, lesz hozzá erőnk és akaratumk, s kapunk rá „engedélyt”, segítő támogatást? Az eddig megtett útból, mondhatni, semmi nem következik az elénk meredő magaslatok és mélységes szakadékok megismerésére. Elődeink által s az általunk végbevitt pusztítás mértéke talán gyógyíthatatlan kárt okozott földi környezetünknek, de unokáink számára bizonyosan megsebeztek az élet csodálatos szövetét. Mindezt begyógyítani az ember önmagában kevés. Sorsunk, mint rendszeren, Isten kezében van – ha képesek vagyunk fölismerni helyzetünk.

– a végtelennek és a paráynak elképzelhetetlen a kapcsolata, amely azonban mégis létezik az ember teremtésétől fogva. Isten nem „lehajol” az emberhez, hanem ügyeli lépéseit, figyelmeztet fohászaira. Az ember útja bizonytalan, miképpen nem ismerjük létezésének értelmét, az Atya

céljait. Az ember nem hangyának teremtett, és nem is valami méltatlan okból létezik. Nádyszál, amelyet a szél is meghajlít, képes megfuladni egy kanál víztől – de gondolkodó nádszál – mondta Pascal fajunkról. Teremtője tiszteli az ember méltóságát, jóllehet korlátlan ura a világnak. Kéréseink teljesítése nem következik azok tartalmából, és nem is valamiféle perselyként működik: ezt és ezt megteszed (imádkozol, adakozol, vezekelsz), s majd nyomában jár az isteni jótevénytény. Ő nem általunk hajlik. Döntése aligha tőlünk függő, miképpen semmi általunk ismert hatalomtól. Mégsem vagyunk szolgák, hitemről, életem céljairól magam határozok – ha Ő kívánja, megsegít. Nekünk nincsen módunk Őt érdemben befolyásolni, de ha általa küzdök céljaimért – Isten velünk, ki ellenünk? – mondták eleink...

– Isten kívül van az idő hatókörén, miképpen a halál sem úr fölötté. Ez számunkra fölfoghatatlan jellemző, de éppen ebben jelentkezik nem e világi hatalma. Ha helyesen értjük, rá nem vonatkozik a keletkezés és elmúlás rendje, sem nem született, és nem is hal meg. Létezésének semmilyen földi tulajdonságát nem ismerjük. Nincs alakja, súlya, életkora – Ő az, aki. Nem tartozik számunkra megmutatkozni, sem tetteivel elszámolni. Földi pályánkat nem jócselekedetek árnyában jutalmazza. Értékelésének szabályait (ha vannak!) nem ismerjük. Jézus Krisztus apostolai közül többeket vadállatok elé vetettek, Júdas pusztult elsőként, önkezétől. A Biblia keletkezését, eredetét, íróinak kilétét, fölkészítő iskoláikat nem ismerjük. Istenhitünk pontos indokait sem. Amit tudunk szent könyvéből – teremtő létezése köti személyünket világához. Miképpen az égig érő fa köt össze földet és eget. Mint a mesében...

– mi mindenről nem írtak már össze hatalmas könyveket, készítettek filmek tucatjait, s ha jámbor kisdiaikként fordulsz feléjük, még el is hiszed,

hogy így volt. Elvégre az nem lehet, hogy vak vezet világtalant! És telik az idő, még mindig itt vagy, és egyszeriben rájössz, mit már korábban is hallottál, nem Shakespeare írta azt a temérdek darabot, nem Leonardo festette az összes neki tulajdonított képet, Ossian nevű költő nem is élt, csak kitalálták, a piramisok örök igazi értelme, létezésük oka, építésük módja továbbra is titok, Hérodotosznak csak fecsegett valamit az idegenvezető. Görgey valójában megmentette néhány tízezer fiatalember életét, szó sem volt árulásról... Megtudod azt, amire már magadtól is rájöttél: hősi halottainkat a mindenkori divat szerint emeljük pajzsra, vagy felejtjük el. Hányan pusztultak el a szovjet hadifogolytáborokban és hányan a szibériai lágerekben – máig titok, s alig foglalkoztat is valakit. Mivel lennének előrébb, ha tudnánk számukat, odaát vannak mióta már – igazolod tudatlanságod. És kitől várod el emléküket ápolását, ha véreinkről is megfeledkezünk... Mindhiába ágálsz, az idő versenyt rohan a pillanattal, roptéval, fogyóban vannak már az emlékezők, megszokássá csitul a fájdalom. 1945, 1956, 1989 – nemzedékek születtek a legutóbbi fordulat után is... Örülj, hogy délután betakartad a rózsákat, talán megérik a tavaszt. Reménykedj, különben is „többségpárti” lehetsz nem soká’ te is, aztán majd odaát... Manapság oly szűkös a jelen, alig van benne ideje a múltnak.

– úgy tűnik, a nyugati kultúra egyik mindedig rejtve maradt életfeltétele (mint rendszeren) váratlanul fölszínre robbant, és ezzel hozzájárult a már korábban megindult korszaknyitó változások folyamatához. A kiéleződött társadalmi megosztottság (szociális helyzet, műveltség, életcélok eltérése, a hagyományok elfogadása/elutasítása) – és könnyen lehet, mindez még mindig csak a felszín – világszerte tömegek számára lett elfogadhatatlan. A jelek szerint ez így történt Amerikában, Afrikában és Ázsiában is. Európa eddig mindezen kívül maradt, és talán még maradna is, de a migránsválság, a kontinens politikai elitjének dekadens értékrendje és más okok itt is felerősítik a változások akarását. Lehet, feltehető, mindez nem magától történik (régí szóval: nem az előzmények szerves fejleménye), hanem valakik gerjesztik, ösztönzik (köznapian szólva: fizetik) a mindenféle elégedetlenség felszínre törését – ki lát le a gyökerekig, a permanens tüntetők zsebé-

be... Itt tartunk most, és a „helyzet fokozódása” láttán már egyre kevésbé lehet legyinteni, a távlatok ijesztőek és beláthatatlanok. A felszínre tört indulatok és a békés megegyezés esélytelensége nyomasztó. Nem tudhatjuk, merre fordulnak az események, és a mélyben izzó paraszak tüze mikor, hol lobban fel. A dolgok előreláthatatlansága ugyan nem valami elképesztő fordulat, mondhatni, 20. századi örökség, csak éppen a szándékos feszültségkeltés miatt kiszámíthatatlan következményű. A horrorforgatókönyvek idejét éljük, mind kevesebb megértéssel bárki iránt. És természetesen nem zárult le semmi...

– megrendítő képek afrikai elefántokról, amint két halott társuk napszíta koponyáit, agyarait csendben simogatják hosszú ormányukkal. Valóban talán emlékeznek és búcsúznak. Felidézük néhai társaik alakját és... De akkor mi, fejlett, gondolkodó lények miért vagyunk ilyen megveszekedetten egymás ellen fordult, ön- és közveszélyes örültek? Tényleg megzakkantunk, vagy csak folyton eszelősek kerülnek hatalomra? Miért nem emlékezünk elődeinkre, és tanulunk hibáinkból? Miért nem becsüljük meg azt a különleges, felfoghatatlan kincset, hogy itt lehetünk Isten csodálatos kertjében... még életben...

– utódainkról beszélgettünk, kiknek még(?) nincs múlt-tudatuk, mondtuk bölcsen, egyikünk megtoldotta: olykor szüleiknek sincs visszapillantásuk az időben. Nem tartoznak sehová, lebegnek a habok között, nincs nemzet, nincs vallás, nincs irány. Már nekem sem volt, vallottam meg, háborúkat megélt szüleinknek még igen, ha töredezten is. Jó lenne mondani utódainknak valamit, óvó tanácsot, jó lenne beszélni hozzájuk, ha meghallgatnának, de szakadékok között élnek, miként mi is, csak véletlenül vagy sors szerint hozzájuk sodródott társaiknak nyílnak meg, számunkra inkább elérhetetlenek. Talán mi is nekik. Gyönyörűség látni őket, de mint a virág szépsége is érinthetetlen, Kant szavával: magánvaló, ők is azok. A világ, amelyet utánunk örökölnék, oly kiismerhetetlen, szétszabdalt – de ebben boldogok lehetnek, ha Isten tenyerébe ülnek. És a virtuális valóságtól megsokasodott világ, afféle mai délibáb, szintúgy félrevezeti, megcsalja a betévedőket... Könnyen lépre mennek, vagy csak annyira, mint szüleik, nagyszüleik nemzedékei? Nem tudsz segíteni, nem tudsz előre mutatni,

életed nem példázat, egyedül a remény maradt, hogy talán szereteted... Talán. Nyújtanád kezed, de észre sem veszik. Így kell lenni, vagy „valahol utat vesztett” a világ? Amerikáról most lát-szik, milyen mély válságba került, a mindig győ-ző világhatalom... A nyugati példaországok saját hazugságaikban fuldokolnak, virtuális valóságba zuhantak, szómágiával takarva, amiről tudni nem akarnak, a valódit! Isten megkönyörül rajtunk – különben... Fohászokdjunk és reméljünk magun-kért is.

– nem panaszképpen, mert akinek ez a dolga (a sajtómunkás kenyere) az időnként háta köze-pére sem kívánja a fölkérést (ha arra kerül sor, felszólítást!), írj meg a karácsonyi jegyzetet. Ezzel csak az a baj, hogy az embernek ritkán esik egybe az ünnepi hangulata, az íráskészsége és a szerkesztő utasítása. Különben is nyomasz-tó érzés a gügyögéstől való félelem, márpedig ilyen tárgynál ez nagy kísértés. Karácsony régi ünnep, távoli eredete ködbe vész, a kis Jézus érkezése előtt afféle pogány bacchanáliákat tar-tottak ilyentájt a téli napforduló ürügyén, meg hogy minden olyan sötét, legyen hát alkalom éppen ez – ünnepre, fényre! Mint feltételezik, Stonehenge elképesztő kőkolosszusai is ilyen búfelejtő tivornyák tanúi voltak évezredekkel ez-előtt... Nem ismerjük a régmúltban élt emberek történetét, miként kortársainkét sem. Az idő meg rohog velünk, megállás nélkül, hogy olykor – mint így ünnep előtt – kapkodva szeretnénk megállni, révedezni keveset, kiszállni a körhintából. Nem lehet. Látom, lélekgyógyászok adnak tanácsot a magukra maradt gyászolóknak, akik egyedül kényszerülnek elviselni a szentestét. Sokan mit nem adnának végre a magányért, de nekik meg a többiekkel kell lenniük, miként másoknak egye-dül. Hol az igazság? És ez csak a kezdet, a fel-tétel, hol még az ünnep maga, a boldog ünneplés, amelyet önmagunknak fölépíteni nagy tudomá-ny! Megadni a módját, ünnepelni csöndben, magadban vagy hangosan dalolva családdal, másokkal, éjjel a templomban, utána gazdagon terített asztalnál barátokkal, akiket szeretsz, sze-retnek – ó, barátim, mily’ fennkölt idő! Felemligetni múltat, emlékeket, halottakat megidézni, amikor még együtt... Nevetve feledni, ami volt, valójában persze csak emlékezni, újra és megint átélni, ami egykor volt... – de most már a szem-

lélő biztonságában. Együtt lenni szeretteinkkel, végül is ez a legtöbb! Jó az ajándék, hasznos vagy sem, egyre megy – de együtt lenni! Nem nézni órát, nem számolni költséget, csak kívülről lenni a jelen fogságán, szárnyalni az időben, mint gyermek – van jobb? És másnap nem kell megbánnod, hogy hangoskodtál, nem kell szégyell-ned magad, mert könnyezve emlékeztél – mind-ez hozzátartozott az estéhez, amikor közösen ünnepeletetek... Igaz, lehet másként is, ezernyi módja van, csak valami emlékezetessé tegye a napot, az estét, amikor ünnepeletél. Ilyenkor – ha tudod a módját – magas kedved (és nem csak a bortól!) közelebb visz az Éghez, mint szokás, és fohászod olykor meghallgatásra talál. Kivel, miként, hogyan – a lélekemelő útra nincs biztos recept. Lehet átaludni az angyallal ketten, ébredéskor visszazállni kéz a kézben a bűvös kert-be, nem törődve dologgal, sem mással, kívülről a Renden, lepkeszárnyon – szabadon. Lehet kará-csonyozni egyedül, mi kicsit félős, mert könnyen szomorodsz magányodon, de végül is csak egy este, holnapra már utána vagy... Ha van erőd, fohászokdj az Úrhoz, s remélj. Merészelj csodát várni, afféle köznapit. Ehhez hinned kell, remél-ned az Ő megértését, mint már tette annyiszor, nem vétked nézte, nem is hibáid méricskélte, talán elégnék tartotta fohászodat. Hited, amely felé fordította szíved. Karját nyújtotta ismét, nem kért ígéretet, nem dörgött fenyegetést – talán rád várt, s te válaszoltál: Uram kegyelmezzen, Jézus irgalmazz! Ha tényleg Rá vársz, Ő megtalál. És ne feledd, barmok közt született, jászolba tették Őt, a világ urát. Bízzál benne, ne félj! Látod, ün-nepelhetsz ezerféleképpen, amíg teheted.

– Isten gyöngéden szerette az embert, ami-akor a muzsikával megajándékozta. Talán aggo-dalmában tette, látván teremtménye vakmerő parancsszegését a paradicsomban is, majd hogy enyhítse kiűzetése fölött érzett fájdalmát, odaadta a számára, mint fölfoghatatlan kincset, a muzsikát... Mozart, az isteni gyermek, kinek fölvillant a kincs értéke, megcsillantak kimerít-he-tetlen lehetőségei – Isten és ember elé tárta gyé-mántporát, ámuljatok és örvendeztetek. A zene kifejezőereje gazdagabb, mint a szó, ha szerzője úgy kívánja, hangjától áttetszővé lesz a végtelen, dallamára hullámszik a tenger, gyötrelmeink mé-lyéről ígér a remény. Mondják, a lélek, útban a

másvilágra, sötét folyosón halad szorongva, ám útján fenséges dallam kíséri, enyhet adóan. A zene, ha kibomlik, elhagyja szerzőjét, olyan világba lép otthonosan, ahol angyalok szállnak, kik fölött nincs hatalma a halálnak. A zene lefegyverzi haragod, olykor föltüzel, kötéseiden átlép, úrrá

lesz feletted, a teremtett világ csodáit megsejtő gyermek leszel, szívedben fájdalomtól csorog a szeretet, s míg ámulsz e világ gyönyörűségén, sajog múltkonysága, törékeny gyengédsége, s megsejted titkát – vendége vagy, kit búcsúja vár...

